

Výroční zpráva

2024

Výzkumný institut ochrany genofondů, v. v. i.

WWW.VIOG.CZ

Název instituce: **Výzkumný institut ochrany genofondů, v. v. i.**

Právní forma: **Veřejná výzkumná instituce**

IČ instituce: **08568901**

Sídlo: **Štefánikova 1029, Dvůr Králové nad Labem, 544 01, Česká republika**

Zřizovatel: **Královéhradecký kraj**

Den, ke kterému byl proveden zápis VVI do rejstříku: **21. 10. 2019**

Ředitel výzkumného institutu:

Ing. Jaroslav Haimy Hyjánek 1. funkční období do 19. 12. 2024

Ing. Jaroslav Haimy Hyjánek 2. funkční období od 20. 12. 2024

Dozorčí rada instituce v roce 2024:

Bc. Karel Klíma – předseda

Ing. Václav Ludvík – místopředseda

Jan Bém

Ing. Jan Jarolím

Dr. Ing. Otakar Ruml

Vědecká Rada instituce v roce 2024:

Ing. Jaroslav Haimy Hyjánek – předseda (interní člen)

Mgr. Michal Podhrázký, Ph. D. – místopředseda (interní člen)

RNDr. Gabriela Linhartová, Ph.D. – (interní člen)

PhDr. Robin Böhnisch – ředitel Správy Krkonošského národního parku (externí člen) do 23. 9. 2024

Mgr. Arnošt Marks, Ph.D. – zástupce zřizovatele (externí člen) od 24. 9. 2024

MVDr. Pavel Bělobrádek, Ph.D., MPA – FVH – Veterinární a farmaceutická univerzita Brno (externí člen) do 23. 9. 2024

doc. Ing. Karolína Brandlová, Ph.D. – ČZU v Praze – Fakulta tropického zemědělství (externí člen) od 24. 9. 2024

V roce 2024 nedošlo ke změnám ve zřizovací listině.

ČINNOST INSTITUTU V ROCE 2024

Ing. Jaroslav Haimy Hyjánek

1. HODNOCENÍ HLAVNÍ ČINNOSTI V ROCE 2024

Odběr spermatu zebry bezhřívé (Equus quagga borensis), jeho kryoprezervace a transport – V roce 2024 byl ověřován efekt načasování odběru v závislosti na reprodukčním cyklu a počtu páření za účelem dosažení vyšší vitality odebraných gamet. Ukončení ověřování metod předpoklad v roce 2025 a předání k aplikaci pro potřeby managementu populací.

Odběr spermatu a jeho uchování u vybraných druhů sudokopytníků se zaměřením na modelový druh voduška abok (Kobus megaceros) – Pokračující práce na ověřování metod dlouhodobé konzervace spermatu druhu voduška abok.

Genetická analýza populace druhu voduška abok (Kobus megaceros) chovaných v rámci programu EEP (EZA ex-situ program) – Připraven návrh projektu pro zpracování genetické analýzy populace uvedeného druhu s cílem určení genetické variability a dalších ukazatelů. V květnu 2024 byl tento záměr představen na zasedání EZA Antelope and Giraffid TAG (Taxon Advisory Groups) a byla získána podpora výzkumného záměru. V roce 2025 budou postupně oslovováni jednotliví chovatelé k poskytnutí genetických vzorků.

Ekologický výzkum populace vodušky abok (Kobus megaceros) v národním parku Gambella, Etiopie – Ve spolupráci s FTZ ČZU byly dva pracovníci vysláni na dlouhodobé terénní práce do národního parku Gambella. Cílem terénních prací byl sběr ekologických a genetických dat populace vodušky abok vyskytující se na vymezeném území. V roce 2024 se vzhledem k problematické politické a bezpečnostní situaci nepodařil uskutečnit sběr dat. Předpoklad pokračování sběru dat v roce 2025.

Ekologický výzkum populací lva východoafrického (Panthera leo) v národním parku Mkomazi, Tanzanie – Je prováděn sběr dat získaných z předchozího nasazení GPS obojků třem jedincům. Data budou sloužit ke zpracování vzorců chování a ochrany tohoto druhu. V roce 2025 bude provedeno nasazení dalších dvou telemetrických obojků. Celkové vyhodnocení dat bude získáno v roce 2026.

Ekologický výzkum populací slona savanového (Loxodonta africana) v národním parku Mkomazi, Tanzanie - V roce 2024 byly nasazeny 4 ks telemetrických obojků na vybrané jedince populace slona savanového za účelem zjištění vzorců chování. Tato data budou sloužit k prevenci před riziky human-wildlife konfliktů způsobovanými skupinami slonů opouštějících území národního parku. Celkové vyhodnocení dat bude provedeno v roce 2026.

Detekce olověných broků v těle živých vodních ptáků – Projekt nadále navazuje na předchozí etapy sběru dat z let 2019 až 2023. V detekci broků se pokračovalo i v roce 2024. Sběr dat bude pokračovat i v roce 2025.

Telemetrie husy velké (Anser anser) – V roce 2022 byl zahájen projekt sběru telemetrických dat jedinců husy velké hnízdících na území ČR. Byla umístěna čtyři telemetrická zařízení. Tento projekt sleduje jednotlivé migrační trasy a vliv důsledků klimatické změny na chování jednotlivých populací. V roce 2024 bylo nasazeno 12 telemetrických zařízení. Celkem za projekt bylo GPS zařízením označeno 20 jedinců.

Ekologický výzkum husice modrokřídlé (Cyanochen cyanoptera) v národním parku Bale Mountains a regionu Solulta plain, Etiopie – V roce 2023 byl proveden první průzkum oblastí výskytu endemického druhu vyskytujícího se v náhorních plošinách Etiopie, který v roce 2024 dále pokračoval ve spolupráci s pracovníky Wachemo University, Etiopie. Byly stanoveny lokality zájmu a metoda sběru dat. V roce 2025 bude podepsáno MoU mezi zástupci etiopské ochrany přírody a institutem. Na základě tohoto MoU bude zahájen sběr dat a aplikace telemetrického zařízení ke sledování ekologie pohybu a analýzy chování.

Genetická analýza populací koroptve polní (Perdix perdix) v ČR ve vztahu k prováděným reintrodukcím - Pokračující sběr vzorků. Zahájeno zpracování molekulární analýzy. V roce 2024 byl sběr vzorků zaměřen na recentní populace a chovatelská zařízení ve spolupráci s ČSO.

Příprava repatriace želvy bahenní (Emys orbicularis) na území ČR – Realizován sběr vzorků jedinců chovaných v lidské péči a volně žijících jedinců. V roce 2023 bylo získáno povolení k manipulaci s chráněnými druhem v jeho přirozeném prostředí. V roce 2024 pokračoval odchyt jedinců v přírodních lokalitách, sběr genetických a morfologických dat. Odchyt jedinců bude probíhat i v roce 2025. Předpoklad publikace výsledků genetické analýzy populace chované v lidské péči v roce 2025. Projekt bude ukončen v roce 2026.

Výzkum tzv. ancient DNA nosorožců tuponosých severních (Ceratotherium simum cottoni) – Ve spolupráci s partnery, z nichž hlavním je Leibniz-IZW, Německo, byl v roce 2023 zpracován výzkumný záměr využití archaické DNA z muzejních vzorků za účelem obohacení genetické variability v projektu záchrany nosorožců bílých severních pomocí technik umělé reprodukce. Lokalizace a sběr vzorků probíhaly v roce 2024 a budou dále probíhat i v roce 2025.

Human-wildlife interakce v národním parku Gambella, Etiopie – Ve spolupráci s FTZ ČZU a Člověk v tísni byl připraven výzkumný záměr stanovení kritických bodů interakce mezi komunitami a ochranou přírody v národním parku. Data budou sloužit ke zpracování komunitního plánu a plánu ochrany biodiverzity v chráněné oblasti. V roce 2024, vzhledem k složité politické a bezpečnostní situaci nebyl umožněn sběr dat. V roce 2025 budou zahájena jednání s jednotlivými autoritami Etiopské strany a stanoven společný postup strategií a cílů.

Etika chovu velkých šelem v lidské péči – S partnery FF UHK a University Terst, Estonsko byl zpracován výzkumný záměr sběru socio-behaviorálních dat soukromých chovatelů velkých šelem na území ČR za účelem výzkumu motivací k chovu velkých šelem, znalostí a přehledu biologických potřeb šelem u jednotlivých chovatelů. Sběr dat bude ukončen v roce 2025.

Publikace:

- Biasetti P, Hildebrandt TB, Göritz F, Holtze S, Stejskal J, Galli C, Čižmár D, Simone R, Seet S, de Mori B. (2024): Ethics at the Edge of Extinction: Assisted Reproductive Technologies (ART) in the Conservation of the Northern White Rhino. *J Agric Environ Ethics* 38, 7 (2024). <https://doi.org/10.1007/s10806-024-09943-z>
- Jäger D., Šťastný K., Podhrázský M., Musil P. & Krnáč O. 2024: Vznik a vývoj hnízdiště bernešky bělolící (*Branta leucopsis*) na Chebsku. *Sylvia* 60: 32–43.

2. HODNOCENÍ DALŠÍ A JINÉ ČINNOSTI V ROCE 2024

Přednášková činnost:

- Prezentace výzkumných projektů a výsledků na veletrhu NOVO EXPO +inovace 2024, duben 2024, Nové Město nad Metují

Další aktivity:

- Pořádání 2. ročníku *Mezinárodní konference ochrany genofondů* – zaměření v roce 2024 na metody sběru a vyhodnocení telemetrických dat v ekologickém výzkumu – listopad 2024, Dvůr Králové nad Labem.

3. HOSPODAŘENÍ 2024 v Kč

Obrát za období 1. 1. - 31. 12. 2024	
Náklady	
Spotřeba materiálu	131 497,96
Ostatní služby	51 302,79
Mzdové náklady	719 894,00
Zákonné sociální a zdravotní pojištění	161 381,00
Zákonné sociální náklady	1 324,00
Jiné ostatní náklady	100,00
Náklady celkem	1 065 499,75
Výnosy	
Kurzové zisky	553,35
Jiné ostatní výnosy	1 131 625,12
Přijaté příspěvky	800 000,00
Výnosy celkem	1 932 178,47
Náklady	1 065 499,75
Výnosy	1 932 178,47
ZISK (-ztráta)	866 678,72

Položka jiné ostatní výnosy obsahuje dar pro léta 2024 – 2026 ve výši 50 000 USD (1 131 625 CZK od organizace The Conservation and Research Fund e. V., se sídlem Sonnenallee 127, 12059 Berlin, Germany, na podporu projektu vědeckého výzkumu tzv. ancient DNA nosorožců tuponosých severních.

Položka přijaté příspěvky je podpora (dotace na provoz) ze strany zřizovatele institutu Královéhradeckého kraje ve výši 800 000,- Kč.

Ve Dvoře Králové nad Labem 5. 3. 2025

Ing. Jaroslav Haimy Hyjánek – ředitel instituce

4. VYJÁDŘENÍ DOZORČÍ RADY

Zasedání v roce 2024:

Dozorčí rada na svém zasedání projednala zprávu auditora a bez výhrad přijala znění výroční zprávy a zprávu o hospodaření pro rok 2023.

Dozorčí rada doporučila Radě Královéhradeckého kraje jmenovat Ing. Jaroslava Haimy Hyjánka ředitelem Výzkumného institutu ochrany genofondů, v. v. i. na období 20. 12. 2024 do 19. 12. 2029 na základě úspěšnosti ve výběrovém řízení ze dne 28. 8. 2024.

Zasedání v roce 2025:

Dozorčí rada na svém zasedání projednala zprávu auditora a bez výhrad přijala znění výroční zprávy a zprávu o hospodaření pro rok 2024.

Dozorčí rada doporučuje Radě Instituce zaměřit se na získání institucionální podpory z národních zdrojů.

Dne 23. 5. 2025

Ing. Rostislav Jireš – předseda dozorčí rady